

Språkpolitisk utvalg ved Universitetet i Bergen

Årsrapport 2020–21

1. Bakgrunn

Styret ved Universitetet i Bergen vedtok 31.10.2019 språkpolitiske retningslinjer for UiB og mandat for språkpolitisk utvalg ved institusjonen. Språkpolitisk utvalg ble første gang oppnevnt for ett år i juni 2020 og startet sitt arbeid høsten samme år. Denne årsrapporten vil orientere om utvalgets sammensetning, møtevirkosomhet, saker og aktiviteter i perioden 2020–2021. På bakgrunn av orienteringen vil rapporten også inneholde en kortfattet vurdering av tilstanden og skissere planer for det videre arbeidet.

2. Sammensetning

I brev datert 08.06.2020 fra rektor og universitetsdirektøren ved UiB ble følgende oppnevnt som medlemmer i språkpolitisk utvalg:

- Endre Brunstad, professor, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
- Ingrid Marie Myklebust, stipendiat, Det juridiske fakultet
- Ann-Kristin H.Gujord, førsteamanuensis (nå professor), Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
- Rune Johan Krumsvik, professor, Institutt for pedagogikk
- Ashley Booth, professor, Institutt for design
- Maren Bjotveit, studiekonsulent, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
- Jógvan Helge Gardar, student, Det juridiske fakultet

Kommunikasjonsavdelingen ved UiB utgjorde sekretariat for utvalget, representert ved Ingeborg Breivik Revheim og Hans-Petter Isaksen. Utvalget konstituerte Endre Brunstad som leder for språkpolitisk utvalg.

Utvalget ble reoppnevnt med enkelte utskiftninger i oktober 2021, da for perioden 2021–31.07.2025, og med Endre Brunstad som utnevnt leder. Nytt medlem ble Anna Svingen-Austestad, førsteamanuensis ved Griegakademiet - Institutt for musikk, mens Ashley Booth og Maren Bjotveit gikk ut av utvalget. Ingeborg Breivik Revheim og Hans-Petter Isaksen utgjorde fremdeles sekretariatet. En ny studentrepresentant skal utnevnes med virkning fra 01.08.2022.

3. Møter i utvalget

Utvalget hadde tre møter i 2020 og seks møter i 2021. På grunn av pandemien ble de fleste møtene holdt digitalt i Teams.

Utvalget har etablert en egen Teams-side der møtedokumenter i tillegg til andre relevante dokumenter er lagt ut. Møtedokumentene skal i løpet av 2022 bli lagt ut offentlig på en UiB-nettside.

4. Representasjon

Lederen for utvalget har representert utvalget i møter med rektor, arbeidsmiljøutvalget og Språkrådet. Han har dessuten representert utvalget og UiB i Arqus-samarbeid.

Ingrid Marie Myklebust har representert UiB i Nynorskfylket Vestland.

Utvalgslederen har svart på henvendelser fra ansatte ved UiB, Språkrådet og media.

5. Utvalgte saker og aktiviteter

5.1 Tolke mandatet og de språkpolitiske retningslinjene

Utvalget har brukt tid på å forstå sin egen rolle og implikasjonene av de språkpolitiske retningslinjene.

Med utgangspunkt i mandatet forstår utvalget sin oppgave som at en skal gi råd til ledelsen og rapportere til den, fremme bevissthet om språk og om de språkpolitiske retningslinjene, skaffe seg oversikt over i hvilken grad retningslinjene følges, og komme med konkrete råd om tiltak som kan styrke gjennomføringen av retningslinjene.

Det ble tidlig klart at det var behov for å prioritere områder fra retningslinjene og å hente inn mer kunnskap (jf. punkt om informasjonsinnhenting).

5.2 Informasjonsinnhenting

Utvalget har gått inn i historikken for språkpolitisk arbeid ved UiB, for å bedre kunne forstå sitt eget handlingsrom. Her har bl.a. tidligere koordinator for språktjenestene, Ellen Margrete Grong, gitt innspill.

Utvalget har videre gjennomført en spørreundersøkelse for å undersøke språkpraksis og språkoppfatninger knyttet til språkpolitikken ved UiB. Denne undersøkelsen gikk til instituttlederne ved UiB, fordi instituttene har en nøkkelrolle for gjennomføring av språkpolitikken i praksis. De fleste spørsmålene i undersøkelsen omhandlet forholdet mellom norsk og engelsk, mens noen spørsmål dreide seg om bokmål og nynorsk. I tillegg var det spørsmål om instituttlederrollen og om ansvar i språkarbeidet.

Spørreundersøkelsen avdekket at det ikke finnes en systematisk oppfølging av språkpolitikken på instituttnivået ved UiB. Derfor blir heller ikke UiBs krav om språkkompetanse til internasjonalt ansatte etter tre år fulgt opp og realisert. Derfor er det heller ikke en realitet at fast ansatte behersker norsk på B2-nivå etter tre år. Slik språkpolitisk utvalg ser det, er manglende oppfølging på ledernivå en viktig årsak til dette. Noen institutter har riktignok positive tiltak som språkkafé, men tiltakene på instituttene er generelt personavhengig og tilfældige.

Svarene fra utvalgets egen undersøkelse, fra møter og annen informasjonsinnhenting dannet grunnlaget for utarbeidelsen av programmet for seminar om språkpolitikk og for videre arbeid med hvordan UiB kan følge opp språkopplæringen for internasjonalt ansatte.

Slik utvalget ser det, er det fortsatt behov for mer systematisk informasjonsinnhenting bl.a. for å vite status når det gjelder faktisk språkbruk i undervisningen og pensumlitteratur.

5.3 Formidling

Utvalget arrangerte seminaret [«Fra prinsipp til handling» 11. mai 2021](#). Seminaret handlet om hvordan språkpolitikken ved UiB kan konkretiseres og bli gjort forpliktende for hele universitetet. Fokuset var på instituttene og den rolle de kan spille for å styrke parallellspråklighet, nynorsk, ansattes språkkompetanse og fagspråk. Målgruppen var ansatte og ledere ved UiB, men var også åpent for eksterne deltakere. Om lag 80 personer deltok digitalt, der vi bl.a. fikk innspill fra DIKU, Språkrådet og HVL, i tillegg til innlegg og diskusjon med deltakere fra UiB. Følgende innledere deltok: rektor Margareth Hagen (UiB), direktør Åse Wetås (Språkrådet), seniorrådgiver Ane Landøy (Diku), prorektor Liv R. Grimstvedt (HVL), professor Knut Børve (UiB), professor Ann-Kristin Helland Gujord (UiB), HR-direktør Sonja Irene Dyrkorn (UiB), student Jógvan Helge Gardar (UiB), visedekan Per-Einar Binder (UiB).

Utvalgets leder har formidlet sine synspunkt i møte med arbeidsmiljøutvalget og med rektor i juni 2021. Utvalget arbeider videre med de spørsmålene som ble tatt opp i denne sammenhengen.

Utvalgslederen har holdt innlegg om språkpolitikk ved UiB («From Intentions to Action») ved konferansen «The Linguistic, Educational and Intercultural Research 2021». arrangert av Vilnius universitet som del av Arqus-samarbeidet.

Det har også vært oppslag i internavisen På høyden og i Språknytt om arbeidet til utvalget. I tillegg har Khrono hatt oppslag om utvalgets forslag om krav til norsk sammendrag i ph.d.-avhandlinger.

Utvalget har formidlet erfaringer fra arbeidet til andre universitet som etablerer språkpolitiske retningslinjer.

5.4 Konkrete innspill

Utvalget fremmet høsten 2021 forslag om at sammendrag på norsk og engelsk i ph.d.-avhandlinger skal inn som et krav i ph.d.-reglementet. Saken har vært på høring til fakultetene, vært innom forskningsutvalget, og ble vedtatt av universitetsstyret 2. februar 2022.

Utvalget har kommet med innspill til rektor og til arbeidsmiljøutvalget om systematiske tiltak i form av språkmentor, rapporteringskrav, emne for medarbeidersamtaler og språkkafé. På bakgrunn av tilbakemeldinger arbeider utvalget videre med forslagene.

Vi har bedt Språkrådet gjøre en vurdering av DFØs manglende nynorskmal i selvbetjeningsportalen.

6. Videre oppfølging

Utvalget vil arbeide videre for å få konkretisert de språkpolitiske retningslinjene i form av en handlingsplan.

De språkpolitiske føringene i tildelingsbrevet for 2022 fra Kunnskapsdepartementet er ambisiøse, og fordrer en mer systematisk og forpliktende språkpolitikk ved UiB. Vi skal nevne tre konkrete saker utvalget arbeider med:

6.1 Språkkrav til internasjonalt ansatte

I tildelingsbrevet til UiB for 2022 presiserer Kunnskapsdepartementet at internasjonalt ansatte skal nå krav om norskferdigheter på B2-nivå etter to år og ikke etter tre år, slik reglementet ved UiB er i dag. For at UiB skal kunne følge opp et slikt krav som tildelingsbrevet gir, er det behov for en langt mer systematisk oppfølging. Aktuelle tiltak vil bl.a. være krav om rapportering på instituttnivå om hvordan en følger opp språkkravet, i tillegg til målrettede ressurser og støttetiltak.

6.2 Nynorsken

UiB har mange nynorskbrukere sammenliknet med andre universitet, og rapportering av målbruk til Språkrådet tyder på at de retningslinjer UiB har for bruk av nynorsk og bokmål som tjenestespråk, har en effekt. Samtidig når ikke UiB sine egne krav om minst 30% nynorsk. Det tilsier at arbeidet for å fremme nynorsk, bør forsterkes. I tillegg er det behov for å oppdatere retningslinjene for målbruk, både på grunn av nye digitale tekstformer og fordi UiB bruker eksterne digitale tjenester som ikke bruker nynorsk (f.eks. selvbetjeningsportalen som er levert av DFØ).

6.3 Norsk som fagspråk

Krav om sammendrag på norsk av ph.d.-avhandlinger i ph.d.-reglementet et eksempel på hvordan regelendringer kan fungere språkpolitisk. For å utvikle norsk fagspråk er det nødvendig å aktivere fagmiljøene. Belønningsmidler eller priser for utvikling av norsk fagspråk ved UiB kan være aktuelle tiltak.

Det videre arbeidet

For våren 2022 vil språkpolitisk utvalg arbeide videre med de sakene vi har skissert ovenfor. Dette arbeidet vil danne utgangspunkt for konkrete råd og for utformingen av en handlingsplan.

Vi har som generelt utgangspunkt at de rådene vi gir, skal være basert på behov blant ansatte og studenter ved UiB, og at vi skal være i dialog med institusjonen som helhet.